

Atzinums
par Jelgavas reģiona sadzīves atkritumu apglabāšanas
poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu

Derīgs līdz 2005.gada 30.oktobrim

Izdots paredzētās darbības ierosinātajam Jelgavas pilsētas administrācijai, adrese: Lielā ielā 11, Jelgavā, LV- 3001, tālrunis 3022331, 3005538

Paredzētās darbības nosaukums: Jelgavas reģiona sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveide

Noslēguma ziņojuma izstrādātājs: SIA "Geo Consultants", kuras adrese: K. Ulmaņa gatvē 3, Rīgā, LV - 1004

Paredzētās darbības norises vietas adrese: Jelgavas rajona Līvērzes pagasta "Brakšķi"

1. Īss paredzētās darbības raksturojums

Jelgavas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas projekts paredz vienotā atkritumu apsaimniekošanas sistēmā ietvert Jelgavas pilsētu un Jelgavas rajonu. Atbilstoši ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumā iekļautajai informācijai, Jelgavas reģionā 1999.gadā centralizētā atkritumu savākšanas sistēma aptvēra 73,3% iedzīvotāju. Pašlaik Jelgavas reģionā darbojas piecas izgāztuves – "Māla karjers" Kalnciema pilsētā ar lauku teritoriju, "Mežmala" Elejas pagastā, "Brakšķi" Līvērzes pagastā, "Jacūnas" Vircavas pagastā un "Stuļģi" Zaļenieku pagastā. 2001.gadā Jelgavas reģiona sadzīves atkritumu izgāztuvēs nogādāja 82,9 tūkst.m³ atkritumu, no kuriem 81,5 tūkst.m³ (98,3%) atkritumu nogādāja "Brakšķu" izgāztuvē. Neviena no minētajām izgāztuvēm neatbilst vides aizsardzības prasībām un rada arvien pieaugošu vides piesārņojumu.

Izveidojot Jelgavas reģionā jaunu sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu un pilnveidojot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, pakāpeniski tiktu slēgtas esošās izgāztuves un nodrošināti priekšnoteikumi atkritumu apglabāšanas radītās ietekmes uz vidi būtiskai samazināšanai.

Plānotais jaunā poligona darbības laiks ir 20 gadi; paredzot apglabāt 0,67 milj.tonnas atkritumu. Poligona izveidei nepieciešama 11,2 ha liela platība un plānotais kopējais atkritumu slāņa biezums līdz 25 m.

Lai samazinātu jaunā poligona ietekmi uz vidi, to izveidos atbilstoši visām vides aizsardzības prasībām, paredzot poligona pamatnes izolāciju, infiltrāta savākšanu un attīrīšanu, virszemes noteces piesārņoto ūdeņu savākšanu un attīrīšanu, atkritumu virsmas regulāru pārklāšanu un biogāzes savākšanas sistēmas izveidi. Poligonā bez ierobežojumiem pieņems sadzīves atkritumus, kurus ir atļauts apglabāt saskaņā ar atkritumu apglabāšanas atļauju. Paredzēts izveidot atkritumu uzskaites un kontroles sistēmu: ievēdot atkritumu kravu poligonā tiks noteikta atkritumu atbilstība kravas pavaddokumenti, reģistrēts apglabāšanas datums, atkritumu apglabāšanas sektors un atkritumu slāņa kārtas numurs. Poligonā paredzēts izveidot laukumu bioloģiski sadalāmo atkritumu kompostēšanai, kā arī laukumu, kur iedzīvotāji varēs nodot šķirotus atkritumus – papīru un kartonu, stiklu, metālus, plastmasas un liелgabarīta atkritumus. Ietekmes uz vidi kontrolei izveidos vides monitoringa sistēmu, kas dos iespēju nepieciešamības gadījumā savlaicīgi reaģēt, veicot konkrētus pasākumus vides piesārņojuma novēršanai.

Sākotnēji Jelgavas reģionā tika piedāvātas četras vietas sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveidei:

- Līvērzes pagasta "Brakšķi",
- mālu karjers Kaigu purvā Līvērzes pagastā,

- Cenu pagasta “Mežliekņās”,
- Cenu pagasta “Jaunpēternieki”.

Atbilstoši ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumā iekļautajai informācijai, veicot šo vietu sākotnējo izpēti, konstatēja, ka sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveide nav iespējama mālu karjerā Līvberzes pagastā, jo tā ir valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne. Savukārt, Cenu pagasta padome pieņēma lēmumu atteikt poligona izveidi “Jaunpēterniekos”. Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sagatavošanas laikā Cenu pagasta padome pieņēma lēmumu atteikt poligona izvietojumu arī “Mežliekņās”. Tādējādi, ietekmes uz vidi novērtējums veikts teritorijai Līvberzes pagasta “Brakškos” un kā alternatīvs risinājums izskatīts “nulle” variants, saglabājot esošās izgāztuves.

Jelgavas reģiona sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveidei piedāvāta teritorija Līvberzes pagastā līdzās esošajai “Brakšķu” izgāztuvei, kas atrodas rietumos no Jelgavas pilsētas Jelgavas – Tukuma ceļa tuvumā. Esošā izgāztuve, kuras platība ir 5,8 ha, un poligonam piedāvātā vieta atrodas 500–700 m no Jelgavas pilsētas administratīvās robežas un dzīvojamajām mājām 6.līnijā, kā arī 700–1200 m attālumā no Glūdas pagasta Tušķu apdzīvotās vietas.

Būvniecībai paredzētajā laukumā ir veikta zemes transformācija un izcirsti 5,6 ha meža; teritoriju drenē atklāta meliorācijas sistēma, kas savienota ar Svētes upi.

Veicot virszemes ūdeņu kvalitātes pētījumus, konstatēts, ka ūdens meliorācijas grāvjos ap izgāztuvi ir stipri piesārņots. Piesārņojuma izplatību nosaka ūdens tecēšanas virzieni un grāvju savstarpējie savienojumi. Palielinoties attālumam no piesārņojuma avota – esošās izgāztuves, piesārņojuma intensitāte samazinās. Grāvjiem piegulošajās teritorijās konstatēts gruntsūdeņu piesārņojums. Tas norāda uz gruntsūdeņu hidraulisko saistību ar esošās izgāztuves piesārņotajiem ūdeņiem – gan infiltrātu, gan virszemes noteces ūdeņiem. Gruntsūdeņu plūsma no esošās izgāztuves ir vērsta uz ziemeļiem – ziemeļaustrumiem, t.i., uz Svētes un Auces upēm. Patlaban ierīktais monitoringa urbumu tīkls neļauj precīzi noteikt piesārņojuma izplatības robežas gruntsūdeņos, bet tā izplatība ir aptuveni 0,8 km² ar piesārņoto gruntsūdeņu tilpumu līdz 1950 tūkst.m³.

Gruntsūdeņu horizontu veido labi filtrējoši 2,5–3,0 m biezi smilšaini nogulumi. Gruntsūdeņus no spiedienūdeņiem atdala apmēram 5 m biezs slokšņu mālu un 7–8 m biezs glacigēno nogulumu slānis. Šo iežu filtrācijas īpašības ir vājas, līdz ar to dziļāk iegulošie spiedienūdeņu horizonti ir dabiski labi aizsargāti.

Auces – Kalnciema ceļa uzbērums un meliorācijas grāvī, kas ieplūst Svētes upē, ierīkotās slūžas samazina Svētes upes ietekmi uz poligona teritoriju. Atbilstoši ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumā iekļautajai informācijai, Auces upē no 1975.gada līdz 1990.gadam darbojās hidroloģiskais postenis “Auce – Brakšķi”. Šī posteņa novērojumu dati jāņem vērā izstrādājot poligona projektu.

Sadzīves atkritumu poligona izveidei piedāvāto teritoriju ieskauj meži. Izvēlētajā teritorijā un tās tuvumā nav atrastas retas un aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas.

Jāatzīmē, ka iedzīvotāju attieksme pret poligona izveidi “Brakškos” ir neviennozīmīga. Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas laikā saņemti 10 rakstiski iesniegumi, kuros izteikti iebildumi vai priekšlikumi par paredzēto darbību: 7 individuāli, 1 trīs iedzīvotāju parakstīts, 1 četru iedzīvotāju parakstīts un 1 divdesmit deviņu iedzīvotāju parakstīts. Četrpadsmit iedzīvotāji, kuru īpašumi atrodas jaunā poligona vai esošās izgāztuves tiešā tuvumā, nepiekrīt esošās atkritumu izgāztuves “Brakšķi” teritorijas paplašināšanai, savukārt divdesmit deviņi iedzīvotāji neiebilst pret poligona izveidi, ja esošā atkritumu izgāztuve tiek sakārtota atbilstoši vides aizsardzības prasībām un tiek radīti videi un cilvēka veselībai droši apstākļi.

500 m platajā sanitārajā aizsargjoslā ap paredzēto atkritumu apglabāšanas poligonu atrodas divi zemes īpašumi – “Ķirpji” un “Mežsētas”, bet 1 km radiusā ap “Brakšķu” teritoriju ir gan dzīvojamās mājas, gan dārzkopības sabiedrības. Vairākos zemes īpašumos, kas atrodas esošās izgāztuves tuvumā, ūdensapgādei izmanto raktas akas. Līdz ar to nepieciešams risināt šo māju ūdens apgādes jautājumus.

Aptuveni 3 km attālumā no poligonam piedāvātās vietas atrodas Jelgavas lidlauks. Atbilstoši ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumā iekļautajai informācijai, kopš 1994.gada tas ir nosēšanās laukums un uz to neattiecas likuma “Par aviāciju” 41.pantā noteiktie ierobežojumi.

Izveidojot poligonu “Brakšķos”, 2003.gadā būs iespējams likvidēt izgāztuves Elejas, Vircavas un Zaļenieku pagastos, bet 2004.gadā – Kalnciema pilsētā ar lauku teritoriju. Līdz ar jaunā sadzīves atkritumu poligona izveidi slēgs un rekultivēs arī esošo izgāztuvi “Brakšķi”, pārklājot to ar 0,5 m biezu māla slāni un 0,3 m biezu augsnes slāni, virsmu apzaļumojoš un izveidojot gruntsūdens monitoringa sistēmu.

“Nulles” alternatīvas gadījumā saglabāsies esošā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēma un piecas darbojošās izgāztuves – “Māla karjers” Kalnciema pilsētā ar lauku teritoriju, “Mežmala” Elejas pagastā, “Brakšķi” Līvberzes pagastā, “Jacūnas” Vircavas pagastā un “Stulģi” Zaļenieku pagastā. Apmēram 99,8% no visiem Jelgavas reģionā saražotajiem atkritumiem apglabā trīs lielākajās atkritumu izgāztuvēs – “Brakšķi”, “Māla karjers” un “Mežmala”. Vienlaikus jāatzīmē, ka “Brakšķu” izgāztuvē nonāk 98,3% no kopējā atkritumu daudzuma, jo tā apkalpo Jelgavas pilsētu. Neveicot “Brakšķu” izgāztuves paplašināšanu, to iespējams ekspluatēt vēl apmēram 5 gadus. Savukārt, Elejas pagasta un Kalnciema pilsētas ar lauku teritoriju izgāztuves ir pārāk mazas, lai nodrošinātu Jelgavas pilsētas apkalpošanu.

Noslēguma ziņojumā “nulles” alternatīvas gadījumam ir iekļauti iespējamie pasākumi triju lielāko izgāztuvju - “Brakšķi”, “Māla karjers” (Kalnciemā) un “Mežmala” (Elejas pagasts) labiekārtošanai:

- izgāztuvju nogāžu sakopšana;
- atkritumu slāņa sablīvēšana izgāztuvēs “Mežmala” un “Māla karjers”;
- izgāztuvju teritorijas, kurā notiek atkritumu apglabāšana, samazināšana;
- teritoriju, kurās ir pabeigta atkritumu apglabāšana, rekultivācija;
- atkritumu pieņemšanas un reģistrācijas punktu ierīkošana izgāztuvēs “Mežmala” un “Māla karjers”;
- diennakts apsardzes nodrošināšana visās izgāztuvēs, lai novērstu nekontrolētu atkritumu ievāšanu.

Īstermiņa skatījumā šie pasākumi būtu risinājums, taču “nulles” alternatīva nenovērš virszemes un pazemes ūdeņu tālāku piesārņošanu esošajās atkritumu izgāztuvēs. Lai ievērotu ilgtspējīgas attīstības principu atkritumu apsaimniekošanā, poligona izveidei nav citas reālas alternatīvas, kā jauna poligona izveide.

2. Izvērtētā dokumentācija

- Pieteikums Jelgavas reģiona sanitārās izgāztuves izveides (Jelgavas pilsētas un rajona sadzīves atkritumu poligona paplašināšanai) programmai – 1 lp.,
- Programma Jelgavas reģiona atkritumu apglabāšanas vietas ietekmes uz vidi novērtējumam – 6 lp.,
- Jelgavas reģiona atkritumu apglabāšanas poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojums - 1 sējums, 205 lp.,
- IVN valsts biroja atzinums par Jelgavas reģiona atkritumu apglabāšanas poligona darba ziņojumu – 5 lp.,
- Ekspertu atzinumi par paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu – 8 lp.,
- Jelgavas reģionālās vides pārvaldes atsauksme – 1 lp.,
- Ekspertu apspriedes protokols – 5 lp.,

- Sabiedrības pārstāvju atsauksmes paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējumam – 16 lp.,
- Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols – 16 lp.,
- Jelgavas reģiona atkritumu apglabāšanas poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojums - 1 sējums, 224 lp.,
- Ekspertu atzinumi par paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu – 6 lp.

3. Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja lēmums

Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs, izvērtējot un salīdzinot piedāvātos alternatīvos risinājumus - sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveidi Līvērzes pagasta “Brakškos” un “nulle” variantu, saglabājot esošo sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmu un piecas darbojošās izgāztuves, uzskata, ka no vides aizsardzības viedokļa piemērotāks ir 1.variants. Vienlaikus jāatzīmē, ka 1.variantam ir arī trūkumi un iedzīvotāju attieksme pret poligona izveidi ir neviennozīmīga.

Izveidojot jaunu sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu atbilstoši vides aizsardzības prasībām tiks:

- izveidota poligona pamatnes un iekšējo sienu izolācija;
- ierīkota infiltrāta savākšanas un aizvadīšanas sistēma un nodrošināta tās skalošanas iespēja;
- savākti un attīrīti piesārņotie virszemes noteces ūdeņi;
- regulāri pārklāta atkritumu slāņa virsma;
- ierīkota biogāzes savākšanas sistēma;
- izveidota vides monitoringa sistēma.

Pamatojoties uz izvērtēto dokumentu analīzi, Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs rekomendē atkritumu apglabāšanas poligona izveidi Līvērzes pagasta “Brakškos”, jo poligona izveide veicinās esošo izgāztuvju pakāpenisku slēgšanu un atkritumu apsaimniekošanas sistēmas sakārtošanu un pilnveidošanu, kā arī samazinās atkritumu radītās Ietekmes uz vidi Jelgavas reģionā.

4. Obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi atkritumu apglabāšanas poligona izveidei

- Pēc atkritumu apglabāšanas poligona izveides akcepta Līvērzes pagasta pašvaldībā darbības ierosinātājam Jelgavas reģionālajā vides pārvaldē jāpieprasa un jāsaņem vides aizsardzības tehniskie noteikumi.
- Likumdošanā noteiktajā termiņā jāiesniedz pieteikums Jelgavas reģionālajā vides pārvaldē B kategorijas atļaujas saņemšanai.
- Darbības ierosinātājam sadarbībā ar Jelgavas rajona Līvērzes pagasta pašvaldību jānodrošina akceptētā atkritumu apglabāšanas poligona (arī tā sanitāro aizsargjoslu, kas nosakāmas kā īpašuma lietošanas tiesību aprobežojums) iekļaušana teritorijas plānojumā.
- Meža zemes transformācijas jautājumi jārisina atbilstoši 2001.gada 27.februāra MK noteikumu Nr.94 “Meža zemes transformācijas kārtība” prasībām.
- Ņemot vērā, ka poligona izveidei paredzētā teritorija atrodas Auces upes Ietekmes zonā, projekta aprēķinos jāņem vērā upes pavasara plūdu maksimālie līmeņi, nodrošinot, lai poligona teritorija neapplūstu.
- Poligons jāprojektē un jāierīko tā, lai tā ekspluatācijas laikā maksimālais gruntsūdens līmenis būtu zemāks par metru no poligona pamatnes.
- Poligona pamatnes un iekšējo sienu izolāciju jānodrošina, izbūvējot pretfiltrācijas segumu no dabīga materiāla, kur izolācijas slāņa biezumam jābūt ne mazākam par metru, nodrošinot iežu filtrācijas koeficientu ne lielāku kā 10^{-9} m/s; vai izveidojot

mākslīgo izolācijas slāni, kura biezums ir ne mazāks kā 0,5 m, nodrošinot iežu filtrācijas koeficientu ne lielāku kā 10^{-9} m/s.

- Poligonā virs dabīgā vai mākslīgā izolācijas slāņa jāierīko mākslīgs hidroizolācijas slānis un vismaz 0,5 m biezu labi filtrējošas grunts slāni ar drenu sistēmu infiltrāta savākšanai un aizvadīšanai, kā arī jānodrošina drenu sistēmas skalošanas iespējas.
- Infiltrāts un kanalizācijas notekūdeņi jāattīra vai jānovada uz Jelgavas pilsētas notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm, saskaņojot to ar Jelgavas pilsētas pašvaldības SIA "Jelgavas ūdens".
- Jāapseko esošās meliorācijas sistēmas (arī caurtekas) poligonam piegulošajās teritorijās, tās jāsakārto vai jāizveido no jauna un būvdarbu gaitā jānodrošina virszemes noteces ūdeņu apvadīšana ap poligonu, jānovērš beznoteces un pārpurvotu teritoriju izveidošanās.
- Jāizveido virszemes noteces ūdeņu savākšanas sistēma no poligona teritorijas.
- Lai savāktu poligona gāzes, jāveido ne mazāk kā 0,3 m biezs gāzes caurlaidīgs grunts slānis starp 2–3 metrus biezām atkritumu kārtām, iebūvējot grunts slānī gāzes drenāžas caurules, kuras pievieno gāzes savākšanas kolektoram, kas savukārt aprīkots ar gāzes izvadcaurulēm.
- Poligona gāzes jāsavāc un jāizmanto tā, lai neradītu draudus cilvēka veselībai vai videi.
- Vides stāvokļa monitoringa punktus un kontroles parametrus poligonā un tā apkārtnē jāsaskaņo Jelgavas reģionālajā vides pārvaldē.
- Ņemot vērā izveidojušos gruntsūdeņu piesārņojumu, jāizvērtē esošo dzeramā ūdens apgādes avotu piemērotību turpmākai izmantošanai un nepieciešamības gadījumā jānodrošina iedzīvotāju ūdens apgāde.
- Esošā izgāztuve "Brakšķi" un tai piegulošā piesārņotā teritorija jāreģistrē Jelgavas reģionālajā vides pārvaldē kā piesārņota vieta saskaņā ar piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrācijas kārtību.
- Līdz ar jaunā sadzīves atkritumu poligona izveidi, jāslēdz esošās izgāztuves - "Māla karjers" Kalnciema pilsētā ar lauku teritoriju, "Brakšķi" Līvberzes pagastā, "Mežmala" Elejas pagastā, "Jacūnas" Vircavas pagastā un "Stuļģi" Zaļenieku pagastā, veicot to rekultivāciju, monitoringu un aprūpi pēc slēgšanas.

Biroja direktors

J. Avotiņš

2002.gada 30.oktobrī